

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 10. 4. 2019
COM(2019) 195 final

ANNEX 2

PRÍLOHA

k

**OZNÁMENIU KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU
A SOCIÁLNEMU VÝBORU, VÝBORU REGIÓNOV A EURÓPSKEJ INVESTIČNEJ
BANKE**

**Vyrovnanie sa s dôsledkami vystúpenia Spojeného kráľovstva z Únie bez dohody:
koordinovaný prístup Únie**

**Policajná a justičná spolupráca v trestných veciach:
koordinovaný prístup v prípade vystúpenia Spojeného kráľovstva z Únie bez dohody**

1. ÚVOD

Spojené kráľovstvo oznámilo 29. marca 2017 svoj úmysel vystúpiť z Únie. Komisia aj naďalej zastáva názor, že riadené vystúpenie Spojeného kráľovstva z Únie na základe dohody o vystúpení, ktorú schválila vláda Spojeného kráľovstva a ktorú Európska rada (článok 50) odsúhlasila 25. novembra 2018, je najlepším výsledkom. Komisia svoje úsilie aj naďalej sústreďuje na dosiahnutie tohto cieľa. Dva dni pred termínom, ktorý Európska rada predĺžila na 12. apríla 2019¹, sa však pravdepodobnosť neriadeného vystúpenia Spojeného kráľovstva z Únie výrazne zvýšila.

2. PRÁVA OBČANOV NA POBYT

Štátni príslušníci Spojeného kráľovstva² s pobytom v EÚ prestanú byť od dátumu vystúpenia občanmi EÚ, takže už nebudú môcť využívať právo na voľný pohyb³. Automaticky sa na nich budú vzťahovať všeobecné pravidlá platné pre štátnych príslušníkov tretích krajín v EÚ. Občania EÚ s pobytom v Spojenom kráľovstve takisto prestanú byť chránení pravidlami EÚ o voľnom pohybe. Bude to mať vplyv na právo na pobyt a prácu v krajine, kde štátni príslušníci Spojeného kráľovstva a občania EÚ práve žijú.

2.1. Záruka zachovania práva na pobyt pre štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí už majú pobyt na území EÚ

Komisia neustále zdôrazňuje, že ochrana právneho postavenia štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí majú v súčasnosti pobyt v EÚ, je prioritou, a vyzvala členské štáty, aby k nim zaujali veľkorysý prístup. V súvislosti s právom štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva zdržiavať sa na území členských štátov EÚ27 existujú rôzne situácie. V niektorých prípadoch sa prijali vnútroštátne krízové opatrenia, iné už dostatočne upravujú existujúce pravidlá.

Členské štáty EÚ27 za posledné mesiace vypracovali vnútroštátne krízové opatrenia v rámci procesu, ktorý koordinuje Komisia, s cieľom **zachovať bezprostredne po vystúpení bez dohody oprávnený pobyt pre všetkých štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí už majú oprávnený pobyt** v členskom štáte v momente vystúpenia. Uvedenými opatreniami sa takisto uľahčí prechod cez vnútorné a vonkajšie hranice EÚ bezprostredne po vystúpení.

Hoci cieľom dobrovoľnej koordinácie opatrení členských štátov je zabezpečiť jednotný prístup, zvolené prístupy a postupy členských štátov sa môžu líšiť v závislosti od ich individuálnej situácie. Každý členský štát čelí iným výzvam, ktoré sa odvíjajú od počtu štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva s pobytom na jeho území a od jeho právneho a administratívneho systému.

¹ Rozhodnutie Európskej rady (EÚ) 2019/476 prijaté po dohode so Spojeným kráľovstvom z 22. marca 2019, ktorým sa predlžuje lehota podľa článku 50 ods. 3 Zmluvy o EÚ (Ú. v. EÚ L 80I, 22.3.2019, s. 1).

² Pojem „štátni príslušníci Spojeného kráľovstva“ treba chápať ako pojem zahŕňajúci aj ich rodinných príslušníkov z tretích krajín, ktorí už v čase vystúpenia majú pobyt v príslušnom hostiteľskom štáte.

³ Štátni príslušníci Spojeného kráľovstva, ktorí sú zároveň štátnymi príslušníkmi niektorého členského štátu EÚ, zostávajú občanmi EÚ a v plnej miere si zachovávajú právo na voľný pohyb.

Členské štáty podnikli potrebné kroky na včasné prijatie svojich vnútroštátnych opatrení a náležite o tom informovali Komisiu. Komisia zostavuje a uverejňuje aktuálny prehľad najnovších informácií o vnútroštátnych opatreniach členských štátov EÚ27 na svojich webových stránkach venovaných pripravenosti na brexit⁴, kde sa štátni príslušníci Spojeného kráľovstva s pobytom v Únii môžu oboznámiť so svojimi právami. Na vnútroštátnej úrovni členské štáty prijímajú mnoho opatrení, ktorými chcú osloviť štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva s pobytom na ich území⁵. Komisia konštatuje, že potrebné opatrenia sú už zavedené. **Nalieha na členské štáty, ktoré ešte nedokončili proces prijatia, aby tak urobili čo najskôr.**

Opatrenia členských štátov sú do veľkej miery zosúladené, hoci sa mierne odlišujú presným rozsahom pôsobnosti, pokiaľ ide o štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva s pobytom na ich území. Väčšina členských štátov sa rozhodla pre určitú formu cielených trvalých alebo dočasných vnútroštátnych právnych predpisov na zaistenie „legalizácie“. Mnohé členské štáty sa v otázke plánovaného právneho postavenia a práv inšpirovali smernicou o voľnom pohybe⁶ alebo dohodou o vystúpení. Viacero členských štátov zdôraznilo význam reciprocity zo strany Spojeného kráľovstva ako hlavnej zásady svojich vnútroštátnych opatrení.

Štátni príslušníci Spojeného kráľovstva, ktorí majú legálny pobyt v členskom štáte už viac ako 5 rokov, majú **prístup k postaveniu osoby s dlhodobým pobytom v EÚ** za predpokladu splnenia podmienok smernice 2003/109/ES⁷. Ide o pevné postavenie v členskom štáte pobytu, ktoré je zakotvené v práve Únie⁸, zaručuje rovnaké zaobchádzanie ako so štátnymi príslušníkmi daného členského štátu, právo na voľný pohyb a právo usadiť sa, pracovať alebo študovať v inom členskom štáte EÚ za predpokladu splnenia určitých podmienok⁹. Komisia pripomína, že obdobia oprávneného pobytu štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva v členskom štáte EÚ27 pred dátumom vystúpenia by sa mali považovať za obdobia oprávneného pobytu v členskom štáte Európskej únie v súlade so smernicou 2003/109/ES o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom¹⁰.

⁴ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/residence-rights-uk-nationals-eu-member-states_en

⁵ Takmer všetky členské štáty sú v kontakte s britskými veľvyslanectvami a konzulátmi. Niektoré komunikujú aj prostredníctvom sociálnych médií a webových stránok venovaných problematike pobytu. Iné vydávajú letáky; zriaďujú horúce linky pre brexit; obracajú sa na mimovládne organizácie a organizácie zamestnávateľov. Niektoré členské štáty dokonca oslovujú jednotlivých občanov Spojeného kráľovstva, ktorí sa zdržiavajú na ich území.

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 30.4.2004, s. 77).

⁷ Smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom (Ú. v. EÚ L 16, 23.1.2004, s. 44). Táto smernica sa neuplatňuje v Írsku ani Dánsku.

⁸ Najnovší prehľad vykonávania členskými štátmi je uvedený v správe Komisie Európskemu parlamentu a Rade z 29. marca 2019 o vykonávaní smernice 2003/109/ES o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom [COM(2019) 161 final].

⁹ Pozri kapitolu III smernice 2003/109/ES (články 14 až 23).

¹⁰ Oznámenie Komisie z 13. novembra 2018 s názvom „Príprava na vystúpenie Spojeného kráľovstva z Európskej únie 30. marca 2019: krízový akčný plán [COM(2018) 880 final].

Komisia vyzýva členské štáty, aby zvážili dodatočné opatrenia s cieľom zaručiť legálnosť ďalšieho pobytu všetkých štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí majú k dátumu vystúpenia legálny pobyt na území členských štátov EÚ27 (najmä pre tých, ktorí sa na území členského štátu zdržiavajú menej ako 5 rokov), keď sa skončí platnosť dočasných krízových opatrení. Ak im nebol hneď udelený trvalý status, tieto dočasné opatrenia sa môžu skončiť niekoľko mesiacov až rokov po vystúpení, v závislosti od prístupu dotknutého členského štátu.

2.2. Práva štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí prichádzajú do EÚ po dátume vystúpenia

Pri **krátkodobých pobytoch** (do 90 dní v rámci 180-dňovej lehoty) sa Európsky parlament a Rada dohodli na nariadení, podľa ktorého budú štátni príslušníci Spojeného kráľovstva¹¹ oslobodení od vízovej povinnosti pod podmienkou recipacity pre občanov EÚ zo strany Spojeného kráľovstva¹².

Na štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí prídu do EÚ po dátume vystúpenia na **dlhodobejší pobyt** (viac ako 90 dní na akékoľvek účely), sa budú vzťahovať úijné a vnútroštátne pravidlá v oblasti legálnej migrácie platné pre štátnych príslušníkov tretích krajín¹³. Podľa uvedených pravidiel môžu predovšetkým získať povolenie (na základe príslušných kritérií) zostať a pracovať¹⁴, študovať, robiť výskum alebo pripojiť sa k rodinnému príslušníkovi v EÚ.

2.3. Zachovanie práva na pobyt pre občanov EÚ, ktorí už majú pobyt na území Spojeného kráľovstva

Komisia považuje za prioritu ochranu právneho postavenia občanov EÚ, ktorí už majú pobyt na území Spojeného kráľovstva, a to aj napriek tomu, že táto otázka sa stane vnútroštátnou kompetenciou Spojeného kráľovstva. Rovnako sa snaží zaručiť postavenie štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí už majú legálny pobyt na území EÚ. Komisia preto uvítala uistenie zo strany Spojeného kráľovstva a prijaté politické opatrenia, ktoré zabezpečia, že aj v prípade scenára bez dohody¹⁵ budú práva občanov EÚ v Spojenom kráľovstve chránené prostredníctvom tzv. statusu usadenej osoby EÚ¹⁶.

Zastúpenia Komisie v Spojenom kráľovstve a príslušné útvary v Bruseli pozorne monitorujú a analyzujú prípravné kroky Spojeného kráľovstva, ktorými sa politické vyhlásenia majú premeniť na legislatívne akty a konkrétne opatrenia, aby postavenie

¹¹ Treba poznamenať, že britskí štátni príslušníci, ktorí podľa právnych predpisov EÚ nemali právo na voľný pohyb, už boli od vízovej povinnosti oslobodení.

¹² Zmena nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1806 zo 14. novembra 2018 uádzajúceho zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti. Nové znenie sa formálne prijme v najbližších dňoch.

¹³ Imigračný portál EÚ: <https://ec.europa.eu/immigration/>

¹⁴ Existujú rôzne formy pracovnej migrácie a na každú sa vzťahujú iné pravidlá.

¹⁵ Politický dokument o právach občanov v prípade brexitu bez dohody (vydaný 6. decembra 2018; naposledy aktualizovaný 28. marca 2019), pozri <https://www.gov.uk/government/publications/policy-paper-on-citizens-rights-in-the-event-of-a-no-deal-brexite>; Politický dokument o imigrácii od 12. apríla 2019 v prípade vystúpenia bez dohody (uverejnený 28. januára 2019), pozri <https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>

¹⁶ <https://www.gov.uk/eusettledstatus>

občanov EÚ bolo náležite zaručené. Komisia vyzýva diplomatické zastúpenia členských štátov v Spojenom kráľovstve, aby naďalej príslušne koordinovali svoju činnosť so zastúpením Komisie v Spojenom kráľovstve pri poskytovaní informácií, odborných znalostí a právneho poradenstva občanom EÚ v Spojenom kráľovstve¹⁷.

3. NÁROKY OBČANOV NA SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

V scenári bez dohody sa pravidlá Únie o koordinácii sociálneho zabezpečenia už nebudú uplatňovať na Spojené kráľovstvo a v Spojenom kráľovstve. Bez krízových opatrení by boli ohrozené nároky občanov EÚ27, ako štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva na sociálne zabezpečenie, ktoré súvisia so Spojeným kráľovstvom a sú založené na skutočnostiach a udalostiach, ku ktorým došlo, a na obdobiach poistenia, zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti alebo pobytu, ktoré boli ukončené pred dátumom vystúpenia.

Krízové opatrenia boli prijaté na úrovni Únie, ako aj na vnútroštátnej úrovni.

3.1. Krízové nariadenie o koordinácii sociálneho zabezpečenia

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú krízové opatrenia v oblasti koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia v nadväznosti na vystúpenie Spojeného kráľovstva z Únie, bolo prijaté 25. marca 2019¹⁸.

Toto krízové nariadenie, ktoré je jednostranné, záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch, sa bude uplatňovať od dátumu nariadeného vystúpenia. Vztahuje sa na tieto osoby:

- na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, na ktorých sa vzťahujú alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov a ktorí sú alebo boli pred vystúpením v situácii týkajúcej sa Spojeného kráľovstva, ako aj na ich rodinných príslušníkov a pozostalých,
- na štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, na ktorých sa pred vystúpením vzťahujú alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a pozostalých.

V zmysle nariadenia budú členské štáty naďalej uplatňovať:

- zásadu sčítania období poistenia, zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti alebo pobytu v Spojenom kráľovstve, ktoré boli ukončené pred vystúpením,
- zásadu rovnocenného posudzovania, pokiaľ ide o získané dávky alebo príjmy a skutočnosti alebo udalosti, ku ktorým došlo v Spojenom kráľovstve pred vystúpením, a
- zásadu rovnosti zaobchádzania, pokiaľ ide o akúkoľvek situáciu, ku ktorej došlo pred vystúpením.

¹⁷

Pozri stránku www.eurights.uk

¹⁸

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/500 z 25. marca 2019, ktorým sa stanovujú krízové opatrenia v oblasti koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia v nadväznosti na vystúpenie Spojeného kráľovstva z Únie (Ú. v. EÚ L 85I, 27.3.2019, s. 35).

Nariadenie sa nevzťahuje na skutočnosti a obdobia, ku ktorým dôjde po vystúpení, a nevzťahuje sa ani na zásadu exportovateľnosti peňažných dávok do Spojeného kráľovstva.

3.2. Jednostranný koordinovaný krízový prístup

Všetky členské štáty EÚ27 boli vyzvané¹⁹, aby po dátume vystúpenia uplatňovali jednostranný koordinovaný krízový prístup, ktorý by dopĺňal nariadenie tým, že by zaistil čo najširšiu ochranu osôb dotknutých vystúpením.

Podobne ako nariadenie, aj koordinovaný prístup by sa vzťahoval na všetky poistené osoby s nárokmi v členských štátoch EÚ27 a týkajúcimi sa Spojeného kráľovstva pred dátumom vystúpenia a na ktoré by sa vzťahovali príslušné nariadenia o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, keby nedošlo k vystúpeniu.

Vzťahoval by sa teda na občanov EÚ27 a štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva, ktorí v dôsledku uplatnenia svojho práva na voľný pohyb pred dátumom vystúpenia nadobudli alebo nadobudnú v EÚ nároky vzhľadom na dosiahnuté obdobia alebo skutočnosti či udalosti, ku ktorým došlo pred dátumom vystúpenia²⁰. Rozsah koordinovaného prístupu ide nad rámec nariadenia, keďže zahŕňa aj:

- prenosnosť starobných dôchodkov pre osoby s pobytom v Spojenom kráľovstve,
- náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť alebo nákladov súvisiacich s dávkami v nezamestnanosti pre cezhraničných pracovníkov, ktoré trvajú v čase vystúpenia,
- žiadosti o náhradu, ktoré vybavuje členský štát EÚ27, ktoré súvisia so Spojeným kráľovstvom a sú podané po vystúpení, ale týkajú sa liečby poskytnutej pred vystúpením,
- plánovanú a potrebnú liečbu v Spojenom kráľovstve, ktorá prebieha k dátumu vystúpenia,
- žiadosti o náhradu dávok v nezamestnanosti podaných po vystúpení, ktoré Spojené kráľovstvo pred vystúpením poskytovalo cezhraničným pracovníkom s pobytom v Spojenom kráľovstve, ktorí však pracujú v členskom štáte EÚ27.

¹⁹ Pozri návrh usmernenia útvarov Komisie: Spoločný krízový prístup pre BREXIT na úrovni EÚ27 v prípade scenára bez dohody („jednostranný koordinovaný krízový prístup“), prerokovaný na technickom seminári odborníkov 20. decembra 2018.

²⁰ Prístup sa vzťahuje aj na osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov v podobnej situácii, ako aj na rodinných príslušníkov a pozostalých po týchto kategóriách osôb.

Týmto prístupom sa uplatňovanie rozšíri aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa pred dátumom vystúpenia vzťahuje alebo vzťahovalo nariadenie (EÚ) č. 1231/2010 alebo nariadenie (ES) č. 859/2003, a na ich rodinných príslušníkov a pozostalých, pokiaľ ide o ich nárok, ktorý bol nadobudnutý alebo bude nadobudnutý v súvislosti so situáciami, ktoré sa týkajú Spojeného kráľovstva pred vystúpením. To znamená, že štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sa pred dátumom vystúpenia nachádzali vo vnútroúnejnej cezhraničnej situácii zahŕňajúcej Spojené kráľovstvo, ako aj ich rodinní príslušníci a pozostalí, by si zachovali svoje nároky v členských štátoch EÚ27 v súvislosti s dosiahnutými obdobiami alebo skutočnosťami či udalosťami, ku ktorým došlo pred dátumom vystúpenia. Nariadenie (EÚ) č. 1231/2010 sa nevzťahuje na Dánsko.

3.3. Vnútroštátne jednostranné opatrenia s ešte širším záberom

Jednotlivé členské štáty by v niektorých oblastiach mohli doplniť koordinovaný krízový prístup o vlastné vnútroštátne jednostranné opatrenia, ktorými poskytnú občanom ďalšiu ochranu²¹. Členské štáty EÚ27 by tak mohli urobiť tým, že budú naďalej do Spojeného kráľovstva prevádzať aj iné peňažné dávky ako starobné dôchodky, napríklad dávky v nezamestnanosti, dávky v materstve/otcovstve, invalidné dôchodky, nemocenské dávky, pozostalostné dôchodky, dôchodky v súvislosti s pracovnými úrazmi a podpory pri úmrtí.

3.4. Preklopenie obdobia medzi vystúpením a ustáleným stavom

Na rozdiel od situácie s ratifikovanou dohodou o vystúpení by v prípade scenára bez dohody po vystúpení nevyhnutne došlo k určitej medzere, kedy by sa na obdobia práce, pobytu alebo poistenia občanov v Spojenom kráľovstve ešte nevzťahovali krízové opatrenia v rámci celej Únie. Komisia sa domnieva, že je potrebné minimalizovať účinky tejto „medzery“.

Členské štáty EÚ27 prijímajú opatrenia týkajúce sa situácie občanov po vystúpení bez dohody. Tieto opatrenia, ktoré môžu ísť aj nad rámec celoúniijného krízového opatrenia, by mali byť jednostranné a časovo obmedzené.

Členské štáty EÚ27 by mohli okrem iného zvážiť možnosť zabezpečiť kontinuálne uplatňovanie zásady sčítavania aj na obdobia práce, poistenia a pobytu týchto osôb v Spojenom kráľovstve po vystúpení. Okrem toho by členské štáty EÚ27 mohli pod podmienkou reciprocity umožniť prístup k zdravotnej starostlivosti štátnym príslušníkom Spojeného kráľovstva, ktorí sú poistení v Spojenom kráľovstve, ale majú pobyt na ich území.

4. ĎALŠIE INFORMÁCIE

Subjekty verejného sektora a zainteresované strany môžu nájsť ďalšie informácie o vplyve neriadeného vystúpenia Spojeného kráľovstva na právo občanov na pobyt a nároky na sociálne zabezpečenie na tomto webovom sídle Komisie:

https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notice_en

²¹

Ako sa uvádza v návrhu usmernenia (pozri poznámku pod čiarou 19).